

Комунальне господарство міст

Management. – 2009. – Vol. 12, No. 3. – P.306-325.

8.Чесбро Г. Открытые бизнес-модели IP-менеджмента: Пер. с англ. В.Н.Егорова. – М.: Поколение, 2008. – 352 с.

Отримано 22.08.2011

УДК 332.834

В.В.СОСОННА

Харківська національна академія міського господарства

ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Розглядається науково-методичні аспекти поліпшення процесу формування корпоративних відносин як фактор розвитку будівельної галузі в регіонах, в сучасних умовах транзитивної економіки України.

Рассматриваются научно-методические аспекты улучшения процесса формирования корпоративных отношений как фактор развития строительной отрасли в регионах, в современных условиях транзитивной экономики Украины.

The article deals with the scientific and methodological aspects of improving the process of forming corporate relationships as a factor in the construction industry in the regions, in modern conditions of transitive economy of Ukraine.

Ключові слова: будівельна галузь, будівельні корпорації, міжнародна конкуренція, зарубіжний досвід, ринкові відносини.

Актуальність даної роботи зумовлена тим, що питання корпоративних відносин в будівельній галузі все більше цікавлять українські будівельні компанії. В той же час багато іноземних компаній приходять в Україну з давно впровадженими корпоративними відносинами. Для одних – це гостра необхідність, для інших – давно впроваджений і звичайний спосіб відносин, для третіх – це щось незрозуміле й чуже.

Проблемам сутності корпоративних відносин в будівельній галузі присвячено праці науковців Гринькової В.М., Попова О.Є., Бондаренко В., Румянцева С. [1-3]. Однак, в цих роботах розглядаються загальні положення, що не дає можливості використовувати їх в конкретних умовах будівельної галузі і що вимагає поглиблених досліджень.

В зв'язку з цим основною метою даної роботи є розробка положень науково-методичного обґрунтування ефективних процесів формування корпоративних відносин як основного чинника розвитку будівельної галузі в сучасній транзитивній економіці України на шляху до ринкових відносин.

Будівельна галузь є однією з важливіших галузей народного господарства, від якого залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні. Капітальне будівництво створює велику

кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей народного господарства.

Економічний ефект від розвитку цієї галузі полягає в мультиплікаційному ефекті коштів, проінвестованих у будівництво. Адже з розвитком будівельної галузі будуть розвиватися: виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробка, транспорт, енергетика тощо. Ріст будівельної галузі викликає економічний ріст у всієї країни і виникнення необхідних умов для розв'язування багатьох соціальних проблем, таких як забезпечення населення житлом та ін. Все це говорить про важливість дослідження та зазначає актуальність обраної теми.

Домінуючою метою розвитку економіки як розвинених, так і держав, що розвиваються, є ріст національної конкурентоспроможності й розширення частки вітчизняних компаній на внутрішньому й світовому ринках, підвищення ефективності їхньої діяльності. Це стосується й будівельної галузі.

Щоб окреслити коло проблем, з якими зараз стикається будівельна галузь України, та розробити пропозиції щодо їх розв'язання, необхідно зробити дослідження особливості розвитку цієї галузі. Слід зазначити, що будівельні компанії перші страждають в період кризових явищ. Ці компанії перші постраждали від кризи, оскільки більшість будівельних компаній здійснюють свою діяльність за гроші «отримані сьогодні», тобто використовують кредитні кошти, тому що більшість будівельних компаній не мають власних резервів. Несвоєчасність розрахунків замовників за виконані роботи негативно впливає на фінансовий стан будівельних підприємств і організацій, зумовлює зростання дебіторської та кредиторської заборгованостей. Першочерговою проблемою, яка постає перед будівельною галуззю на даному етапі, є питання створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні, реальних фінансово-кредитних механізмів для стимулювання. Внаслідок відсутності фінансування не зводяться 95% будов, а решта – через невідповідність проекту екологічним вимогам, відсутність сировини та виробництва запроектованої до випуску продукції, неукладання контрактів тощо.

На регіональному рівні чітко просліджується тенденція верховенства будівельних організацій центральних районів та великих міст-мільйонерів у зв'язку з їх значними потужностями й інвестиційною привабливістю, що зумовлює диспропорції у регіональному розвитку будівельної галузі.

Зарубіжний досвід свідчить, що територіальні диспропорції щодо

будівництва мають місце практично в усіх країнах. Ринкові механізми не здатні подолати значні міжрегіональні відомості в цій області. Саме тому в розвинених країнах вони доповнюються інструментами державного регулювання. При цьому держава стикається з необхідністю забезпечити однорідність територіального простору та зменшення диспропорцій розвитку будівництва, що приведе до зменшення диспропорцій в територіальному розвитку будівництва. Слід урахувати природний рівень існування диспропорцій, але використовувати й зарубіжний досвід щодо їх згладжування, де державне регулювання відіграє важливу роль. Сьогодні в Україні будівництво перебуває в занепаді: основні фонди зношені майже на 60%, у середньому на одну родину вони втричі менші ніж в Росії і вчетверо – ніж у Литві.

Велика кількість непрофесіоналів на ринку призвела до зниження якості кінцевого будівництва, зросли терміни і порушені строки технологічних процесів, внаслідок чого будівельні фірми втратили свій авторитет, значний економічний, інтелектуальний і фаховий потенціал, досить великі потужності та багато інших переваг. На сучасному етапі розвитку будівельної галузі говорити про будь-яку конкурентоспроможність не представляється можливим.

В умовах глобалізації і зростаючої міжнародної конкуренції одним із ефективних способів розвитку малих і середніх підприємств є їх об'єднання в корпорації. Тому що малі підприємства зустрічають на своєму шляху безліч проблем, що полягають у надлишкових перевірках і різному роді адміністративних бар'єрів, інфраструктурних обмеженнях тощо. До цих обмежень відносяться, насамперед, відсутність доступних, сучасних офісних й, виробничих приміщень, відсутність доступу до фінансування. Досвід зарубіжних та вітчизняних компаній свідчить: чим більшими власними матеріальними і технічними ресурсами володіє будівельна компанія, тим легше їй завоювати нові ринки.

Корпорація є найефективнішою формою об'єднання підприємств будівельної галузі з огляду на можливість швидкого залучення необхідних обсягів фінансових ресурсів. Ініціація об'єднання різних за масштабом і характером діяльності будівельних організацій в єдину корпоративну структуру відображає процес інтенсивної внутрішньої структурної перебудови будівельної галузі в напрямі створення принципово нових організаційних структур у будівельному бізнесі, з метою забезпечення адекватності ринковим умовам господарювання, а саме: будівництво перестає бути виключно підрядним будівництвом, а трансформується, як у всьому світі, у проектну діяльність на маркетинговій основі. Таким чином, на зміну розпаду приходиться період укрупнення будівельних фірм – утворення великих будівельних корпорацій

з метою концентрації ресурсів, необхідних для втілення інвестиційно-будівельних проектів участі в тендерах, виходу на нові ринки, а також забезпечує більшу стабільність та вирішує більш масштабні задачі. Сутність об'єднання будівельних підприємств в корпорації полягає в створенні інтегрованої схеми, що складається з підприємств, що виконують різні функції й об'єднані одним технологічним процесом, результатом якого є кінцевий продукт, створений зусиллями всіх учасників об'єднання. Переважно це неформальні об'єднання великих лідируючих фірм з безліччю середніх і малих підприємств, творців технологій, що пов'язують ринкові інститути і споживачів, взаємодіючих один з одним у рамках єдиного ланцюжка створення вартості, зосереджених на обмеженій території і здійснюючих спільну діяльність в процесі виробництва й поставки певного типу продуктів і послуг. Тому необхідно налагодити, синхронувати роботу підприємств корпорацій. Роль великого бізнесу в процесі утворення будівельних корпорацій полягає в залученні малих і середніх підприємств для налагодження виробництва на основі тісної кооперації й субконтрактаційних зв'язків при активній діловій й інформаційній взаємодії. Це сприяє розвитку всіх учасників корпорацій й забезпечує їм конкурентні переваги в порівнянні з іншими відособленими підприємствами, що не мають настільки міцних взаємозв'язків.

Створення будівельних корпорацій в Україні можливо при участі тих підприємств й організацій, які вже нагромадили певні організаційно-економічні зв'язки при умовах функціонування в будівельній області, а також тих підприємств, які потенційно можуть бути притягнуті в сферу будівельного бізнесу. Побудуємо організаційну структуру управління будівельної корпорації.

У будівельну корпорацію України повинні входити всі учасники інвестиційно-будівельного комплексу. Серед інвестиційно-будівельних компаній повинні увійти в будівельну корпорацію, по-перше, крупні будівельні організації, які мають досвід, репутацію і отримують стабільний великий прибуток, та інші інвестиційно-будівельні організації, які представляють собою корпорації і вже включають постачальників, банки, підрядників та інші організації. Ці інвестиційно-будівельні організації можуть залучати до виконання проектів малі та середні будівельні організації (підрядників, субпідрядників). Тож можна включити до будівельної корпорації 2-3 великих інвестиційно-будівельних компаній, кожна з яких буде направлена на виконання окремих великих проектів.

Отже, економічний ефект від взаємодії малих і великих підприємств у рамках їх об'єднання в корпорацію є: 1) виробничо-будівель-

ною кооперацією, що дозволяє ефективно використати сукупний потенціал мережних партнерів; 2) зниженням витрат на модернізацію будівельної продукції шляхом передачі частини робіт партнерам, що спеціалізуються в конкретних видах діяльності; 3) підвищенням ефективності процесу забезпечення будівельного виробництва сировиною, матеріалами, деталями, конструкціями на основі встановлення довгострокових партнерських зв'язків; 4) підвищенням ефективності виконання окремих управлінських функцій за рахунок поділу праці, спеціалізації, залучення спеціалізованих організацій будівельного профілю; 5) підвищенням ефективності робіт в області збуту й сервісного обслуговування, придбання необхідних ресурсів; 6) підвищенням надійності мережних партнерів в інвестиційно-фінансовою кооперацією [3]; 7) більш ефективний характер колективних інновацій у наукомістких галузях при вертикальній інтеграції й горизонтальній кооперації при аутсорсингу; 8) збільшення потенційного ринку інжинірингових і консалтингових послуг, у тому числі для малих підприємств, за рахунок впровадження субконтрактингу при виконанні комплексних проектів і програм; 9) розширення доступу до інформації про потреби ринку й просування продукції й послуг малого бізнесу на ринок великих підприємств; 10) підвищення можливості підприємств, у тому числі малих, до залучення інвестицій і грантів; 11) більш ефективна система виходу на закордонних партнерів і нові ринки [4, с.19].

Система корпоративного управління в Україні має надзвичайно важливе значення [5]. На одне з перших місць висувається завдання переходу українських підприємств на міжнародні стандарти корпоративного управління та створення власних принципів, які є потужним механізмом підвищення економічної ефективності та організаційного розвитку.

1.Гринькова В.М., Попов О.Є. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні. – Харків: ХДЕУ, 2003. – 340 с.

2.Бондаренко В. Малое предприятие // Международная ассоциация по правовым и налоговым вопросам. – 2005. – №11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ils.ru/cgi-bin/eng.pl?id=87&type=31>.

3.Румянцев С. Корпоративне управління та розвиток компаній // Газета «Цінні папери України» // www.corporation.com.ua/library/publication.

4.Чернявський А.Д. Тенденції ринкової трансформації організаційних форм управління в будівельному комплексі України. – К.: Оптима, 2003. – 326 с.

5.Чернявський А.Д., Уткін О.Ф. Економічна ефективність управління будівельним комплексом України // Будівництво України. – 2003. – №2. – С.13-17.

Отримано 23.03.2011